

ID. SZINNYEI JÓZSEF (1830–1913): A LEGELSŐ, MAGYARORSZÁGOT ILLETŐ HÍRLAP

**A szöveget sajtó alá rendezték a Magyar Tudománytörténeti Intézet munkatársai,
Gazda István vezetésével.**

Eddig úgy tudtuk, hogy a hazánkat illető első hírlap 1721-ben Pozsonyban jelent meg¹ *Nova Posoniensia* címmel; ez minden esetben első hazai hírlap; azonban legújabban az Egyetemi Könyvtár rendezése alkalmával egy kis olasz hírlap akadt a kezembe, mely öt évvel előbb jelent meg, nem ugyan hazánkban, de kizárólag hazánkra vonatkozó tartalommal. Teljes címe: *Diario d'Ungheria* (Num. 101–135.) Indata delli 14. Agosto 1717–5. Gennaro 1718. In Venezia. Apresso Girolamo Albrizzi. In Campo della Guerra a San Giulian. Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.²

Ezen kis lapocska a magyar–török háború alkalmával keletkezett 1716. augusztus 29-én, szombaton, és a háború egész tartama alatt rendszeren hetenként kétszer, szerdán és szombaton jelent meg, minden szám címlappal ellátva, ezzel együtt fél íven; az oldalak külön lapszámmal vannak ellátva, s így egy szám rendszeren 12 oldal szöveggel, kivételesen néhány száma 16, 24, sőt 34 lappal is bír. A címlapon a kétféjű sasos birodalmi címer jelképezi a felsőbb szabadalmat; ezen címlap másik oldala rendszeren üresen hagyatott, sőt egyik száma, az 1717. október 30-i a 9. lapon felül négy sorral végződik, többi része, úgy a 10., 11. és 12. lap üresen hagyatott, bizonyára a hírek hiányában; máskor azonban, pl. azon év december 1-én, midőn a lap 12. oldala sem volt elég a hírek közlésére, a lap szövege a címlap másik felén kezdődik. Előfizetés sehol sincs jelezve, valamint az akkori szokás szerint a szerkesztő és cikkíró sincs megnevezve, azonban, hogy a lap számonként küldetett szét, az kétségtelen, valamint az sem szenved kétséget, hogy a háború bevégeztével, 1718. január 5-én a lap is megszűnt.

A beosztást illetőleg mindig Magyarországgal kezdődik. Vannak tudósítások az ország más részeiből is, mint Felső-Magyarország vagy Erdélyből a november 24-i számában, Pozsonyból november 13-án keltezve. Második cikke rendszeren Vienna föliratot visel a kelet kitételével, mely a lap keltével mindig megegyez; ezen körülmény s különösen az, hogy a lapban Velencéről soha egy szóval sincs említés téve, azt sejteti velünk, hogy a lapot, a címlapra kitett Venezia dacára, Bécsben nyomtatták.

A lap tartalmát illetőleg az egész kizárólag a magyar–török háborúval foglalkozik, még a bécsi föliratú cikkek is az onnan kiküldött főtisztek vagy csapatok kiindulását és megérkezését, ezeket illető ünnepélyeket írják le röviden; így pl., hogy a visszaérkezett gróf Tierheim tábori főbiztos tiszteletére Bécsben szeptember 18-án (1717) 'Cajo Marzio Coriolano' című énekes drámát adták elő a Favorit színházban, vagy, hogy október 2-án (1717) a császár születése napját nagy fénnel ünnepelték meg, mely hír után a lap rögtön áttér a háborúra; Savoyai Jenő főhadvezér harci bulletinjeit egész terjedelmében közli, továbbá az 1717. augusztus 16-i belgrádi ütközetben elesett vagy megsebesített osztrák tisztek névsorát stb. Közleményeinek belbecsét illetőleg, jöllehet az a közvetlenség bélyegét hordja magán, rövid áttekintésre ítéletet nem mondhatok, ez különben sem volt célja ezen rövid ismertetésnek, mely ezen eddig ismeretlen hírlap iránt egyedül figyelmet akart kelteni.

Én eddig tudomással nem bírtam ezen kis lapról, miután az általam ismert könyvtárak nem bírják, de meg Arneth 'Prinz Eugen von Savoyen' című nagy művében sem idézi. Az Egyetemi Könyvtár példánya is csonka, mert mint a fönnebb idézett címből látható az első 100 szám hiányzik.

Végül megjegyzem, hogy az Egyetemi Könyvtár példánya hártába van kötve, s a volt tulajdonos nevét a tiszta lapra így írta be: Ex libris Joannis Körner I. R. Lichtenstein Dimachorum Anno Dni 753 Die 26 May. Ezután valamelyik megszüntetett szerzet könyvtárába jutott, s onnan került a múlt század végén az Egyetemi Könyvtár birtokába.

¹ Forrás: id. Szinnyi József: A legelső Magyarországot illető hírlap. = A Hon, 1877. 118. sz.

² 12-edrét, összesen 35 szám.